

Výskyt spalniček v České republice

Od začátku letošního roku ke dni 1. 6. 2018 je v České republice evidováno celkem 140 onemocnění spalničkami. Počet nemocných se proti předchozímu týdnu zvýšil o 1 případ. Nejvyšší počty onemocnění stále hlásí Praha s celkovým počtem 83 nemocných. Případy onemocnění byly zaznamenány i v kraji Středočeském (25 případů), Jihočeském, Plzeňském, Ústeckém, Libereckém, Královehradeckém, Pardubickém, Vysočina a Jihomoravském. Ve Zlínském kraji nemáme zatím evidováno žádné onemocnění spalničkami, ale zaměstnanci oddělení protiepidemického KHS ZK se sídlem ve Zlíně prováděli depistážní šetření u 62 kontaktů s tímto onemocněním.

Spalničky jsou virové, vysoce infekční onemocnění, které se šíří kapénkovou infekcí od nemocné osoby.

Onemocnění se projevuje teplotou až horečkou, rýmou, kašlem, zánětem spojivek. V průběhu 4. až 5. dne dochází k výsevu typického exantému, který se objevuje zpravidla zpočátku za ušima a v zátylku a postupně se šíří přes obličej na krk, na trup a na končetiny. Charakteristický je vzhled „uplakaného dítěte“ – splývající exantém, přivřená slepená víčka s lehkým otokem, serózní rýma a oschlé popraskané rty. Zpravidla den před exantémovým výsevem se objevují na bukální sliznici v oblasti stoliček bělavé skvrny se zarudlým okolím – Koplikovy skvrny.

Častou a závažnou komplikací spalniček je zápal plic, ale i zánět mozku. Vzácnou, ale nejvíce obávanou komplikací je subakutní sklerotizující panencefalitida s nenávratným poškozením centrální nervové soustavy a smrtí nemocného, která se může objevit až za několik let po nákaze spalničkovým virem. Rizikovým faktorem je prodělání tohoto onemocnění do dvou let věku.

Inkubační doba onemocnění je v rozpětí 7 – 18 (max. 21) dní od expozice k propuknutí prvních obtíží. Období nakažlivosti začíná od prvního dne před začátkem prodromálních příznaků a trvá 4 – 5 dní po objevení se exantému. Spalničky patří mezi infekce s nejvyšším indexem nakažlivosti.

Vnímavost je všeobecná, prožití nákazy zanechává celoživotní imunitu. Spolehlivou ochranou před spalničkami je očkování. V současnosti je na trhu dostupná kombinovaná trivalentní (MMR) vakcína, která chrání proti spalničkám, zarděnkám a příušnicím.

Očkování proti spalničkám bylo v ČR zahájeno v roce 1969, starší ročníky, pokud nákazu prodělaly, by měly být imunní. **V letech 1970 až 1975 se aplikovala jen jedna dávka** spalničkové vakcíny, a tudíž ochranu u těchto ročníků nelze po tak dlouhé době považovat za dostatečnou.

V riziku nákazy jsou kojenci, u kterých nebylo očkování proti spalničkám podle národního imunizačního programu dosud zahájeno. **Do konce roku 2017** byla první dávka vakcíny aplikována od prvního dne 15. měsíce života věku dítěte a druhá za 6 až 10 měsíců po aplikaci první dávky. **Od ledna 2018** se první dávka aplikuje nejdříve první den třináctého měsíce po narození dítěte, nejpozději však do dovršení osmnáctého měsíce věku dítěte. Podání druhé dávky se provede od dovršení pátého roku věku dítěte do dovršení šestého roku věku dítěte.

Ve Zlíně dne 4. 6. 2018

MUDr. Vlasta Fojtíková, MUDr. Jana Hošková

Literatura: Provazník Kamil, Manuál prevence v lékařské praxi, IV. Základy prevence infekčních onemocnění. SZÚ, Nakladatelství Fortuna, Praha, 1996, 1997, s. 102 - 103 (Spalničky MUDr. Čelko, CSc.). ISBN 80-7071-064-0.